

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
Кафедра мистецької освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор
Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
_____ професор Євген СОБОЛЬ
« ____ » _____ 2024 р.

ПРОГРАМА

Державного екзамену

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

для спеціальності:

014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)

за освітнім(освітньо-кваліфікаційним рівнем)

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Освітня програма

Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Програма державного екзамену
розглянуто та ухвалено на засіданні
кафедри мистецької освіти
Протокол від « ____ » _____ 20__ року № ____

КРОПИВНИЦЬКИЙ – 2024

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Державний кваліфікаційний екзамен «Методика викладання образотворчого мистецтва» завершує художньо-педагогічну підготовку студентів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво), освітньої програми Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Він передбачає підсумкову перевірку знань, умінь і навичок, рівень професійної підготовки вчителя образотворчого мистецтва із дисципліни «Методика викладання образотворчого мистецтва». Програма державного кваліфікаційного екзамену «Методика викладання образотворчого мистецтва» розроблена на основі навчальних програм курсів, що читалися на I-IV курсах підготовки студентів художньо-графічного відділення мистецького факультету Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Атестація бакалавра зі спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) здійснюється державною екзаменаційною комісією з метою встановлення фактичної підготовки майбутніх спеціалістів вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики у формі усного кваліфікаційного іспиту, що входить до комплексного кваліфікаційного випробування з фаху (педагогіка, психологія, методика викладання образотворчого мистецтва).

На державному кваліфікаційному екзамені студенти-випускники повинні продемонструвати глибокі знання теоретичних основ з фахових дисциплін образотворчого циклу, педагогіки, психології і методики викладання образотворчого мистецтва, показати володіння педагогічними і методичними вміннями та науковий підхід до розв'язання практичних проблем навчання і виховання.

Головною вимогою державного кваліфікаційного екзамену до рівня теоретичної підготовки студентів-випускників є ґрунтовне знання ними теоретичних основ дисциплін образотворчого циклу, провідних концептуальних теорій навчання і виховання, усвідомлення ролі і значення психолого-педагогічних наук в їх майбутній професійній діяльності. Відповідь студента на державному екзамені повинна підтвердити повноту знань категорійно-понятійного апарату з дисциплін образотворчого циклу, педагогіки, психології і методики викладання образотворчого мистецтва, нових підходів до трактування окремих понять, розуміння їх сутності, а також знання фактів, термінології, структур, принципів, законів, закономірностей, методів, засобів навчання і виховання.

Бакалавр демонструє здатність аналізувати і будувати реальний навчально-виховний процес, діапазон володіння вміннями й навичками операційного рівня, методичну грамотність, зокрема сформованість гностичних, конструктивно-планувальних, проєктувальних і комунікативно-навчальних умінь.

Випускник повинен володіти знаннями:

- про методику викладання образотворчого мистецтва як науку: її категоріальним апаратом, дисциплінами образотворчого циклу та зв'язку їх з іншими науками; історію розвитку методів навчання образотворчому мистецтву.
- дидактичними, загально методичними, окремо методичними принципами навчання образотворчому мистецтву;
- засобами навчання образотворчому мистецтву;
- теоретичними знаннями образотворчих технік відповідно програм образотворчого мистецтва в загальноосвітній школі;
- типів, видів та структур уроків образотворчого мистецтва;
- особливостями навчання образотворчому мистецтву на початковому, середньому етапах навчання;
- позашкільної позакласної та факультативної роботи з образотворчого мистецтва;
- сучасними технологіями навчання з образотворчого мистецтва;
- функції, видів, форми та вимоги до контролю знань, умінь та навичок;

Випускник повинен володіти уміннями:

- створювати художній образ в практичних роботах у рамках розглянутих художніх технік;
- використовувати термінологічний апарат;
- демонструвати будь-які прийоми художньої роботи як у практичній образотворчій діяльності, так і на шкільній дошці;
- емоційно збагатити уроки образотворчого мистецтва;
- тактовно направляти роботу учнів, не нав'язуючи їм свою волю, стимулювати їх до творчості;
- аналізувати і оцінювати дитячі художні роботи;
- визначати взаємозв'язки викладання образотворчого мистецтва зі змістом програм інших навчальних предметів.
- виявляти творчі здібності, вміти порівнювати, узагальнювати, систематизувати образотворчих матеріал;
- самостійно і критично оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, аналізувати творчі роботи, активізувати процес сприйняття;
- логічно та обґрунтовано будувати відповідь.

Державний екзамен повинен дати об'єктивну оцінку професійній художньо-педагогічній підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

3. Зразок білета

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка
Освітній рівень Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)
Освітня програма Середня освіта (Образотворче мистецтво)
Форма навчання денна, заочна
Навчальна дисципліна Методика викладання образотворчого мистецтва

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

до державного екзамену: практична частина

1. Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «Натюрморт», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.

Затверджено на засіданні кафедри мистецької освіти

Протокол № 12 від 18 квітня 2023 року

Завідувач кафедри мистецької освіти _____ доцент Тетяна СТРИТЬЄВИЧ

4. Система, критерії оцінювання кваліфікаційного завдання з Методики викладання образотворчого мистецтва

СТРУКТУРА ДЕРЖАВНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Кваліфікаційний екзамен складається з трьох частин:

- тести з ОП/ОПГ;
- теоретичної (у формі виконання тестових завдань з дисциплін образотворчого циклу);
- практичної (виконання та захисту кваліфікаційного завдання).

Виконанню кваліфікаційних завдань передуює складення тестів з ОП, ОПГ.

Теоретичною складовою кваліфікаційного екзамену є розв'язання тестових завдань, спрямованих на визначення рівня теоретичної підготовки з дисциплін образотворчого циклу.

Кваліфікаційні завдання розроблені на основі чинних навчальних програм з педагогіки, психології та методики викладання образотворчого мистецтва і мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовленості випускника до педагогічної професії.

1 частина Теоретична	2 частина – Практична		
	Методика викладання образотворчого мистецтва	Педагогіка	Психологія

– тести з дисциплін образотворчого циклу;	Захист кваліфікаційного завдання (30 завдань з методики викладання образотворчого мистецтва)	Розв'язання завдання з педагогіки 30 завдань готує кафедра педагогіки та спеціальної освіти)	Розв'язання завдання з психології 30 завдань готує кафедра філософії, політології та психології)
20 балів	40 балів	20 балів	20 балів

Об'єкти оцінювання: знання та компетенції з методики викладання образотворчого мистецтва, педагогіки, психології у межах вимог державних стандартів вищої освіти.

Захист кваліфікаційного завдання відбувається за розкладом ДА перед державною екзаменаційною комісією. Випускник одержує кваліфікаційні завдання у день ДЕ.

Розподіл балів оцінювання якості знань та практичних умінь студента на ДЕ:

Складовими підсумкового оцінювання для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є:

- оцінка за фахові тести – 40 балів;
- оцінка за виконання першого кваліфікаційного завдання – 20 балів;
- оцінка за виконання другого кваліфікаційного завдання – 20 балів;
- оцінка за виконання третього кваліфікаційного завдання – 20 балів.

Випускник повинен надати вичерпну відповідь на запитання і зауваження голови і членів ЕК.

Критерії відповіді на кваліфікаційне завдання мають такі структурні елементи:

- методична грамотність;
- рівень сформованості методичної, педагогічної та психологічної компетенцій;
- точність виконання завдання;
- коректність використання наочності та педагогічного малюнку (у тому числі ТЗН);
- здатність до обґрунтування методичних рішень;
- визначення очікуваних результатів.

Критерії оцінювання	Розподіл балів			
	16-20 балів	11-15 балів	6-10 балів	0-5 балів
Методична грамотність	Захист моделі навчального заняття здійснено відповідно до вимог планування, цілей, визначення методичної структури та змісту заняття з	Захист моделі навчального заняття в основному здійснено методично грамотно, з урахуванням педагогічних та психологічних особливостей учнів, проте є незначні	Захист моделі навчального заняття здійснено із недоліками стосовно зазначених вимог	Захист моделі навчального заняття здійснено безграмотно з точки зору методики, педагогіки та психології

	урахуванням ступеня навчання, педагогічних та психологічних особливостей учнів	недоліки в дотриманні зазначених вимог		
Точність виконання завдання	Цілі та зміст уроку повністю відповідають поставленому завданню	Цілі та зміст уроку в основному відповідають поставленому завданню	Цілі та зміст уроку в основному відповідають поставленому завданню, але є суттєві недоліки	Цілі та зміст запропонованого уроку не відповідають поставленому завданню
Коректність використання наочності та педагогічного малюнка (у тому числі ТЗН)	Педагогічний малюнок застосовано на високому рівні. Заплановано використання технічних та інших засобів навчання	Педагогічний малюнок застосовано на достатньому рівні. Заплановано використання ТЗН, але методика їх використання не є раціональною.	Педагогічний малюнок застосовано на середньому рівні. Заплановано використання наявних наочних посібників, але методика їх використання не є раціональною	Педагогічний малюнок застосовано на низькому рівні. Не передбачено використання ТЗН та наочності
Здатність до обґрунтування методичних рішень	Студент спонтанно і правильно реагує на запитання екзаменатора. Він здатний теоретично обґрунтувати вибір власних методичних рішень. Студент вільно і коректно користується методичною термінологією	Студент адекватно реагує на запитання екзаменатора, однак він недостатньо впевнено обґрунтовує вибір власних методичних рішень. Студент в основному правильно використовує методичну термінологію	Студент не зовсім адекватно реагує на запитання екзаменатора. Він відчуває труднощі в обґрунтуванні вибору власних методичних рішень, допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного	Студент нездатний правильно реагувати на запитання екзаменатора. Він не може обґрунтувати вибір власних методичних рішень. Студент майже не користується методичною термінологією

Позитивна державна кваліфікаційна атестація засвідчить, що бакалавр педагогічної освіти — вчитель образотворчого мистецтва основної школи, середнього навчального закладу буде здатний виконувати в Україні замовлення держави на розвиток учнівської молоді засобами образотворчої діяльності.

Оцінка «**відмінно**» (**A**) ставиться студенту коли він має ґрунтовні теоретичні знання з образотворчого мистецтва та методики його викладання, має свідомі знання особливостей психофізіологічного розвитку дітей шкільного віку, їх можливостей в образотворчій діяльності. Володіє дидактичними прийомами та методами, вирізняє форми навчання образотворчого мистецтва. Знає та орієнтується в навчальних програмах з образотворчого мистецтва для середньої школи, володіє образотворчою та

психолого-педагогічною термінологією. Має повне розуміння художньо-виразних засобів образотворчого мистецтва та естетичних якостей дитячої художньої творчості. У межах програми, здатний систематизувати, узагальнювати, свідомо сприймати та відтворювати візуальні образи, застосовувати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, творами інших мистецтв та життєвими явищами. Студент свідомо послуговується мовою візуального мистецтва у роздумах, поясненні матеріалу, висновках та узагальненнях, має достатньо високий рівень художньо-мистецького мислення і розвитку світопізнання і світовідчуття: самостійно використовує набуті художні вміння, навички та власні здібності у творчій художній діяльності та у навчальному процесі викладання образотворчого мистецтва. Вільно знаходить вирішення поставлених завдань. Володіє структурою уроків з образотворчого мистецтва, користується різними видами та типами уроків. Має навички мотивації до творчої діяльності учнів. Вміє вірно відповідно теми та мети поставити навчальне завдання. Володіє навичками аналізу та самоаналізу, має потребу у самореалізації. Загальна відповідь характеризується креативністю, творчим підходом до вирішення поставлених задач.

Оцінка «добре» **(В)** ставиться студенту коли він має достатні теоретичні знання з образотворчого мистецтва та методики його викладання, має знання особливостей психофізіологічного розвитку дітей шкільного віку, їх можливостей в образотворчій діяльності. Володіє дидактичними прийомами та методами, вирізняє форми навчання образотворчого мистецтва. Знає та достатньо орієнтується в навчальних програмах з образотворчого мистецтва для середньої школи, володіє образотворчою та психолого-педагогічною термінологією, допускає незначні помилки. Має розуміння художньо-виразних засобів образотворчого мистецтва та естетичних якостей дитячої художньої творчості. У межах програми, здатний систематизувати, узагальнювати, свідомо сприймати та відтворювати візуальні образи, застосовувати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, творами інших мистецтв та життєвими явищами за зовнішніми мотивами. Студент послуговується мовою візуального мистецтва у роздумах, поясненні матеріалу, висновках та узагальненнях, має достатній рівень художньо-мистецького мислення і розвитку світопізнання і світовідчуття: не завжди самостійно використовує набуті художні вміння, навички та власні здібності у творчій художній діяльності та у навчальному процесі викладання образотворчого мистецтва. Знаходить вирішення поставлених завдань. Володіє структурою уроків з образотворчого мистецтва, користується різними видами та типами уроків, допускає незначні помилки. Має навички мотивації до творчої діяльності учнів. Вміє вірно, але не завжди чітко, відповідно теми та мети поставити навчальне завдання. Володіє не в повній мірі навичками аналізу та самоаналізу, має потребу у самореалізації лише за зовнішньої мотивації. Характеризується творчим підходом до вирішення поставлених задач.

Оцінка «добре» (С) ставиться студенту коли він має належні теоретичні знання з образотворчого мистецтва та методики його викладання, має знання особливостей психофізіологічного розвитку дітей шкільного віку, їх можливостей в образотворчій діяльності, але допускає помилки у визначенні. Володіє, але не чітко, дидактичними прийомами та методами, вирізняє форми навчання образотворчого мистецтва. Знає та орієнтується в навчальних програмах з образотворчого мистецтва для середньої школи, володіє образотворчою та психолого-педагогічною термінологією, допускає незначні помилки. Має розуміння художньо-виразних засобів образотворчого мистецтва та естетичних якостей дитячої художньої творчості. У межах програми, здатний систематизувати, узагальнювати, свідомо сприймати та відтворювати візуальні образи, застосовувати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, творами інших мистецтв та життєвими явищами за зовнішніми мотивами та лише на конкретних прикладах. Студент частково послуговується мовою візуального мистецтва у роздумах, поясненні матеріалу, висновках та узагальненнях, має середній рівень художньо-мистецького мислення і розвитку світопізнання і світовідчуття: не завжди самостійно використовує набуті художні вміння, навички та власні здібності у творчій художній діяльності та у навчальному процесі викладання образотворчого мистецтва. Знаходить вирішення поставлених завдань під керівництвом. Володіє структурою уроків з образотворчого мистецтва, не завжди користується різними видами та типами уроків, допускає незначні помилки. Має середні навички мотивації до творчої діяльності учнів. Вміє вірно, відповідно теми та мети поставити навчальне завдання, але не чітко його формулює. Володіє на середньому рівні навичками аналізу та самоаналізу, має потребу у самореалізації лише за зовнішньої мотивації. Характеризується творчим підходом до вирішення поставлених задач та зовнішніми мотивами.

Оцінка «задовільно» (D) ставиться студенту коли він може продемонструвати теоретичні знання з образотворчого мистецтва та методики його викладання, має часткові знання особливостей психофізіологічного розвитку дітей шкільного віку, їх можливостей в образотворчій діяльності, але допускає помилки у визначенні. Частково володіє дидактичними прийомами та методами, не вирізняє форми навчання образотворчого мистецтва. Знає та не чітко орієнтується в навчальних програмах з образотворчого мистецтва для середньої школи, володіє образотворчою та психолого-педагогічною термінологією, допускає значні помилки. Має не повне розуміння художньо-виразних засобів образотворчого мистецтва та естетичних якостей дитячої художньої творчості. У межах програми, частково здатний систематизувати, узагальнювати, свідомо сприймати та відтворювати візуальні образи, інколи застосовувати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, творами інших мистецтв та життєвими явищами за зовнішніми мотивами та лише на конкретних прикладах. Студент частково послуговується мовою візуального мистецтва у роздумах, поясненні матеріалу, висновках та

узагальненнях, має низький рівень художньо-мистецького мислення і розвитку світопізнання і світовідчуття: не самостійно використовує набуті художні вміння, навички та власні здібності у творчій художній діяльності та у навчальному процесі викладання образотворчого мистецтва. Знаходить вирішення поставлених завдань під керівництвом. Частково володіє структурою уроків з образотворчого мистецтва, не завжди користується різними видами та типами уроків, допускає незначні помилки. Має середні навички мотивації до творчої діяльності учнів. Не завжди вірно, асоціативно, відповідно теми та мети ставить навчальне завдання, але не чітко його формулює. Має потребу у самореалізації лише за зовнішньої мотивації.

Оцінка «**задовільно**» (E) ставиться студенту коли студент має слабкі теоретичні знання. Частково має знання особливостей психофізіологічного розвитку дітей шкільного віку, їх можливостей у образотворчій діяльності. Характеризуються частковою репродуктивністю у відтворенні навчального матеріалу. Спонтанно орієнтується в програмах образотворчого мистецтва, не завжди послідовно викладає свої думки, допускає мовленнєві та термінологічні помилки, його знання з методики викладання образотворчого мистецтва не стійкі, студент не завжди вміє самостійно зробити аналіз художнього твору, порівняння, висновки щодо сприймання творів образотворчого мистецтва. Має недостатні вміння, навички у творчій художній діяльності та спонтанно володіє педагогічною майстерністю викладання методики образотворчого мистецтва. Слабко володіє структурою уроків з образотворчого мистецтва, з затримкою користується різними видами та типами уроків. Слабко визначає, відповідно теми та мети, поставку навчального завдання. На середньому рівні володіє навичками аналізу та самоаналізу, характеризуються зовнішніми стимулами у самореалізації. Загальна діяльність на заняттях з курсу характеризується репродуктивністю.

Оцінка «**незадовільно**» (Fx) ставиться студенту коли студент має дуже слабкі теоретичні знання. Не орієнтується у особливостях психофізіологічного розвитку дітей шкільного віку, їх можливостей у образотворчій діяльності. Спонтанно орієнтується в програмах образотворчого мистецтва, не викладає свої думки, допускає мовленнєві та термінологічні помилки, його знання з методики викладання образотворчого мистецтва не стійкі, студент не вміє самостійно зробити аналіз художнього твору, порівняння, висновки щодо сприймання творів образотворчого мистецтва. Не має вміння, навичок у творчій художній діяльності та не володіє педагогічною майстерністю викладання методики образотворчого мистецтва. Майже не володіє структурою уроків з образотворчого мистецтва, не користується різними видами та типами уроків. Не визначає, відповідно теми та мети, поставку навчального завдання. Не має навичок аналізу та самоаналізу, характеризуються зовнішніми стимулами, та повною репродуктивністю.

Оцінка «**незадовільно**» (F) – студент не володіє теоретичними знаннями. Характеризуються репродуктивністю у відтворенні навчального матеріалу. Студент здатний набути знання особливостей психофізіологічного

розвитку дітей шкільного віку. Володіє незначною частиною тематичного матеріалу методики викладання образотворчого мистецтва, має слабо сформований рівень сприйняття художніх образів. Не володіє структурою уроків з образотворчого мистецтва, не користується різними видами та типами уроків – працює за зразком. Не визначає, відповідно теми та мети, поставку навчального завдання. Не має навичок аналізу та самоаналізу, характеризуються зовнішніми стимулами, та повною репродуктивністю. Виявляє певні творчі вміння та навички, володіє незначною частиною термінологічного мінімуму, словниковий запас обмежений, застосування знань та вмінь на практиці незадовільний. Не може сформулювати власну думку та відповісти на поставлені запитання.

5. Процедура проведення

Захист кваліфікаційного завдання відбувається за розкладом ДА перед державною екзаменаційною комісією. Випускник одержує кваліфікаційні завдання у день ДЕ.

Екзаменаційне завдання до державного кваліфікаційного екзамену складається з двох частин:

- теоретичної (у формі виконання тестових завдань з дисциплін образотворчого циклу);
- практичної (виконання та захисту кваліфікаційного завдання).

6. Зміст програми

МОДУЛЬ 1. РИСУНОК, ЖИВОПИС

Види та жанри живописного зображення. Техніки живопису, їх можливості та методики виконання. Вплив характеру освітлення (сонячне, розсіяне) на живописне зображення, мати поняття тепло-холодності та застосування її в живописному зображенні. Поняття спектр, колірне коло, основні характеристики кольору, камертон, застосування знань з кольорознавства в процесі створення живописного зображення. Повітряна перспектива, її особливості та застосування в живописному зображенні. Колористична єдність та її роль в створенні художнього образу. Вплив освітлення на сприйняття кольору. Роль та значення колірних рефлексів в процесі організації живописного зображення. Явища контрастів. Тонові і колірні контрасти. Поняття колористичного стану в живопису. Особливості процесу створення короткочасних та довгострокових етюдів.

Види та жанри графічного зображення їх особливості. Графічні матеріали та інструменти. Освітлення та його вплив на виявлення форми предметів в рисунку. Методика виконання та особливості зображення гіпсових геометричних тіл, натюрморту, голови людини, фігури людини. Тривалий та короткочасний рисунок, особливості їх виконання та завдання. Закономірності лінійної перспективи та застосування її в рисунку. Робота з натури, по пам'яті та за уявою. Лінійно-конструктивна побудова. Поняття

хроматичного та ахроматичного кольорів. Графічне зображення в практиці вчителя образотворчого мистецтва.

МОДУЛЬ 2. КОМПОЗИЦІЯ

Композиція як наука. Поняття композиції. Історія розвитку теорії композиції. Механізми створення художнього образу. Закони та засоби композиції. Зображальні засоби. Композиційний центр як невід'ємний елемент художнього твору. Золотий перетин в побудові композиції. Принципи побудови композиції. Виразальні засоби композиції. Емоційна дія кольору, плями, лінії на сприйняття картини. Колір як засіб композиції. Симетрія, асиметрія в композиції. Статика та динаміка в композиції. Види композиції. Цілісність композиції.

МОДУЛЬ 3. ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО

Зміст назви “декоративно-прикладне мистецтво”, історія виникнення, які чинники впливали на його розвиток і поширення у різних народів і в Україні, яке його сучасне значення. Різноманітність форм декоративно-прикладного мистецтва в образотворчій діяльності. Відмінність і спільні риси декоративно-прикладного мистецтва з іншими видами образотворчої діяльності. Художній образ в творах декоративно-прикладного мистецтва та визначати основні принципи композиції, її складові частини, що лежать в основі зображальної грамоти багатьох видів художньої творчості в декоративно-прикладній діяльності.

Технологія, матеріали та інструменти для виконання завдань в умовах регіонального розвитку декоративно-прикладного мистецтва. Засоби створення декоративної композиції. Стилізація рослинних природних форм з площинним колірним вирішенням. Народний декоративний розпис на прикладі петриківського або місцевих традиційних видів розпису. Особливості традиційних видів декоративно-прикладного мистецтва: вишивка, декоративний розпис, художній розпис тканини, витинанка, писанкарство. Утилітарне призначення цих видів. Аналіз зразків народного мистецтва їх розвиток, застосування, естетичний вплив на людину.

МОДУЛЬ 4. ІСТОРІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Виникнення образотворчого мистецтва. Мистецтво в системі культури. Види, жанри, виразні засоби образотворчого мистецтва. Архітектура як вид мистецтва. Стилi, напрями і течії в історії мистецтва: основні поняття.

Мистецтво Стародавнього Сходу. Походження мистецтва, особливості мистецтва первісного суспільства. Мистецтво східних цивілізацій: Межиріччя (Месопотамія), Стародавній Єгипет, країни Давнього Сходу.

Мистецтво Античного світу. Античне мистецтво Давньої Греції. Мистецтво етрусків та Стародавнього Риму.

Мистецтво Стародавньовічної Європи. Мистецтво європейського Середньовіччя. Мистецтво Київської Русі після хрещення. Давньоруське мистецтво.

Пізнання мистецтва Сходу. Мистецтво середньовічного Сходу.

Мистецтво Відродження. Мистецтво італійського Відродження. Мистецтво Північного Відродження.

Мистецтво Європи XVII – XVIII ст. Європейське мистецтво XVII ст. Європейське мистецтво XVIII ст.

Зарубіжне мистецтво XIX - XX ст. Мистецтво романтизму в Європі та Росії. Реалізм в образотворчому мистецтві Європи. Реалізм в образотворчому мистецтві Росії. Мистецтво кінця XIX – початку XX ст.: символізм і модерн в Європі. Мистецтво кінця XIX – початку XX ст.: символізм і модерн у Росії. Авангардні напрямки в мистецтві Європи. Авангардні напрямки в мистецтві Росії.

Походження і розвиток українського образотворчого мистецтва. Мистецтво первісного періоду та періоду давніх цивілізацій на теренах України. Мистецтво Античного Причорномор'я. Мистецтво стародавніх слов'ян та народне мистецтво українців. Українське мистецтво від Відродження до козацького бароко. Російське та українське мистецтво XVIII ст. Творчість Т.Г.Шевченка в контексті розвитку мистецтва романтизму та реалізму в Україні. Розвиток образотворчого мистецтва та художньої освіти України у другій половині XIX ст. Мистецтво України початку XX ст. Мистецтво України середини і другої половини XX ст. Сучасне мистецтво України.

МОДУЛЬ 5. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Предмет, мета і завдання курсу «Образотворче мистецтво» у загальноосвітніх закладах. Роль та функції мистецтва в житті суспільства та значення викладання образотворчого мистецтва в загальноосвітній школі. Зміст та науково-теоретичні засади навчання та виховання школярів в процесі занять образотворчим мистецтвом. Вікові психолого-педагогічні особливості образотворчої діяльності школярів. Методика розкриття основних положень образотворчої грамоти в різних видах художньої діяльності. Професійна культура, майстерність та методична діяльність вчителя образотворчого мистецтва. Вимоги до нього.

Дитячий малюнок як феномен художньої культури. Історія підготовки вчителів образотворчого мистецтва. Історія методики викладання образотворчого мистецтва.

Діючі програми з образотворчого мистецтва. Сучасні напрямки викладання образотворчого мистецтва у школі та позашкільних закладах. Вимоги до організації навчально-виховної роботи з образотворчого мистецтва. Художньо-образна та художньо-аналітична специфіка занять образотворчого мистецтва. Дидактичний зміст натурних постановок. Зміст та вимоги програм образотворчого мистецтва. Структура змісту календарно-тематичного планування. Навчальна науково-методична та організаційна робота вчителя образотворчого мистецтва. Урок, як основна форма організації навчально-виховного процесу з образотворчого мистецтва. Особливості образотворчої діяльності учнів молодшої та середньої школи. Психолого-педагогічні основи та методика сприймання творів мистецтва

учнями молодшої та середньої школи. Методична система, методи, прийоми навчання образотворчому мистецтву в школі. Психолого-педагогічне обґрунтування методів викладання образотворчого мистецтва. Форми активізації художньо-пізнавальної та творчої діяльності на заняттях образотворчого циклу.

Колір як найважливіша проблема образотворчого мистецтва. Виразність, символіка кольору. Відчуття форми та об'єму в учнів молодшого та середнього шкільного віку (сприймання та зображення).

Розвиток композиційної культури в учнів молодшої та середнього шкільного віку. Розвиток просторових уявлень. Передача за допомогою кольору перспективи та об'єму.

Художні техніки та матеріали на уроках образотворчого мистецтва. Графічні вправи та графічні зображення на уроках образотворчого мистецтва. Робота з фарбами: види, методика, вправи. Методика роботи з папером: види, вправи.

Педагогічний малюнок, його роль й задачі на уроках образотворчого мистецтва. Методика наочного навчання на заняттях і дисциплін художнього циклу.

Специфіка, зміст та методика проведення уроків сприйняття мистецтва на навколишньої дійсності у молодших та середніх класах. Специфіка, зміст та методика проведення уроків ліплення у молодших та середніх класах. Специфіка, зміст та методика проведення уроків малювання по пам'яті та за уявою у молодших та середніх класах. Специфіка, зміст та методика проведення уроків малювання з натури у молодших та середніх класах. Специфіка, зміст та методика проведення уроків декоративного мистецтва у молодших та середніх класах. Специфіка, зміст та методика проведення уроків зображення птахів, тварин у молодших та середніх класах. Специфіка, зміст та методика проведення уроків зображення овочів, фруктів, предметів побуту у молодших та середніх класах. Специфіка, зміст та методика проведення уроків зображення людини (портрет) у молодших та середніх класах. Специфіка, зміст та методика проведення уроків створення ілюстрації у молодших та середніх класах. Типи та види уроків образотворчого мистецтва. Види практичної роботи на уроках образотворчого мистецтва. Методика проведення занять за темами. Їх меж предметні зв'язки. Методика виконання сюжетно-тематичних композицій на уроках образотворчого мистецтва в молодшій та основній школі. Малювання з натури. Малювання по пам'яті та за уявою.

Методика проведення позакласної роботи з образотворчого мистецтва. Нестандартні уроки образотворчого мистецтва.

Контроль та визначення рівня знань, умінь і навичок учнів. Критерії оцінки теоретичного рівня знань та практичних робіт. Аналіз та оцінка дитячих творчих робіт на уроках образотворчого мистецтва.

7. Запитання до екзамену з Методики викладання образотворчого мистецтва

Запитання практична частина з Методики викладання образотворчого мистецтва

- 1.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «Натюрморт», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 2.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 4 клас, «Натюрморт», основна образотворча проблема – форма та об'єм. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 3.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 6 клас, «Натюрморт», основна образотворча проблема – колір. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 4.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 3 клас, «Портрет моєї мами», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 5.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «Зимові ігри», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 6.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Вулиці мого міста», основна образотворча проблема – простір (лінійна перспектива). Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 7.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Плакат», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 8.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 4 клас, «Вазон», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 9.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 3 клас, «Казкова квітка Петриківки», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 10.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 1 клас, «В Африці», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 11.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «Зоопарк», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 12.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 6 клас, «Дружній шарж», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.

- 13.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 4 клас, «У бабусі у селі», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 14.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Архітектура нашого міста», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 15.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 6 клас, «Журлива осінь», основна образотворча проблема – колір. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 16.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «Квіткове поле», основна образотворча проблема – простір. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 17.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 6 клас, «Український рушник», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 18.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «Зимові ігри», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 19.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «Ілюстрація до твору», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 20.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 2 клас, «Цікаві тварини», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 21.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 6 клас, «Дівчина-веснянка», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 22.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 6 клас, «Кришталеве царство», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 23.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Інтер'єр сучасної оселі», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 24.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Ранок в селі», основна образотворча проблема – простір. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.
- 25.** Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «Керамічний сувенір», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.

26. Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Листівка», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.

27. Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Декоративний фриз для шкільної їдальні», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.

28. Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Ландшафтний дизайн», основна образотворча проблема – композиція. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.

29. Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 7 клас, «Кожна кішка має свій характер», основна образотворча проблема – форма. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання

30. Скласти план-конспект уроку образотворчого мистецтва: 5 клас, «А верба над край-водою – наша пісня, наша доля», основна образотворча проблема – колір. Визначити навчальні завдання. Засобами педагогічного малюнку продемонструвати методику викладання даного матеріалу. Обґрунтувати вибір техніки виконання.

8. Список рекомендованої літератури для підготовки з Методики викладання образотворчого мистецтва

1. Захарчук-Чугай Р.В. Українське народне декоративне мистецтво: Навч. посіб. / Захарчук-Чугай Р. В., Антонович Є. А. – К., 2012. – 342 с.
2. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. – К.: [ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України], 2007. – Т. 1: Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя / [Архипова Є. та ін.]. – 2010. – 476 с.
3. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. – К.: [ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України], 2007. – Т. 2: Мистецтво XVII–XVIII століття / [Білоус Л. та ін.]. – 2007. – 336 с.
4. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. – К.: [ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України], 2007. – Т. 3: Мистецтво XIX століття / [Білоус Л. та ін.]. – 2009. – 346 с.
5. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. – К.: [ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України], 2006. – Т. 4: Мистецтво XIX століття / В. Рубан, В. Тимофієнко, М. Селівачов. – 2006. – 760 с.
6. Історія декоративного мистецтва України: у 5 т. – К.: [ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України], 2006. – Т. 5: Мистецтво XX століття / [наук. ред. Т. Кара-Васильєва]. – 2007. – 1047 с.
7. Барщ О.О. Рисунок в середній художній школі, 1963.
8. Баммес Г. З. Художня пластична анатомія людини. – Дрезден, 1988.
9. Лі Н.Г. Рисунок. Основи навчального академічного рисунку: Підручник, 2010. – 480 с.
10. Іттен Й. Мистецтво кольору. Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва. Навч. посібник / Пер. з німецької С.Святенко. – К., 2022. – 96 с.
11. Бабенко Л.В. Українське образотворче мистецтво: Посібн. для викладачів вищих навчальних закладів. Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В.Винниченка, 2001. 168 с.
12. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв. Пер. с англ. Київ: Махаон-Україна, 2008. 512 с.
13. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини XX століття. Львів, 2001. 176 с.
14. Горбач Н. Життя та творчість Тараса Шевченка. Львів: Каменяр, 2005. 304 с.
15. Історія української архітектури / Ю.С.Асеев та ін. За ред. В.І.Тимофієнка. Київ: Техніка, 2003. 472 с.
16. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво. Навч. посібн.: У 3 ч. Львів, 2005: Ч.3. 268 с. С.101-240
17. Лагутенко А. Українська графіка першої третини XX ст. Київ: Грані-Т, 2006. 240 с.
18. Лильо-Откович З. Український пейзажний живопис XIX – початку XX ст. Київ, 2007
19. Мальоване дерево. Наївний живопис українського села / Л.Орел. Альбом. Київ, 2003
20. Марфа Тимченко. Альбом-каталог /Автор-упорядник Є. Шевченко. Вступ. стат. Є. Шевченко, В.Щербак. Київ: Народні джерела, 2007
21. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. Київ, 2001
22. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003
23. Петрова О. Мистецтвознавчі рефлексії. Історія, теорія та критика образотворчого мистецтва 70-х років XX століття – поч. XXI століття. Збірка статей. Київ, 2004. 400 с.

24. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX – початку XX ст. Київ: Наукова думка, 2000. 236 с.
25. ідняк М. М. Архітектурна композиція / М. М. Бідняк, О. Б. Білінська. – Львів: «Львівська політехніка», 2011. – 152 с.
26. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования. – К.: Вища школа, 1982. – 149 с.
27. Гребенюк Г. Є. Основи композиції та рисунка / Г. Є. Гребенюк. – К.: Техніка, 2000. – 224 с.
28. Даги И.А. Средства реализации декоративной фронтальной композиции. – Кишинёв, 1987. – 104 с.
29. Дідик Н.Я. основи композиції: навчальний альбом-посібник. / Редактор О.Козоріз. – Ужгород: Видавництво «Мистецька лінія», 2009. – 64 с.
30. Житкова Н. Ю. Композиція / Н. Ю. Житкова, С. Б. Зиміна. – К.: вид-во КНУБА, 2008. – 120 с.
31. Касьян Т. К. Композиція / Т. К. Касьян. – Черкаси : вид-во ЧНУ, 2012. – 88 с.
32. Ковалев Ф.В. Золотое сечение в живописи: Учеб. Пособие — К.: Вища школа, 1989.– 143 с.
33. Михайленко В. Є. Основи композиції / В. Є. Михайленко, М. І. Яковлев. – К.: Каравелла, 2008. -304 с.
34. Поліщук Л. К. Основи об'ємно-просторової композиції / Л. К. Поліщук. – Ів. Фр.: вид-во ІФНТУНГ, 2010. – 100 с.
35. Силко Є.М. Композиція: Навчально-методичний посібник (для студентів спеціальності 6010102). – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2015. – 53 с.
36. Синепупова Н. Композиція: Тотальний контроль / Наталія Синепупова; з російської переклала Роза Туманова. Київ, ArtHuss, 2019. 240 с.
37. Котляр Володимир Пилипович Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей: навч. посіб. для студ. ВНЗ К.: Кондор, 2009. укр.
38. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія К.: Промінь, 2006. укр
39. Патон Б. Є. та ін. Історія української культури : у 5 т К.: Наук. думка, 2000. Укр
40. Петрова О.М. Мистецтвознавчі рефлексії. Історія, теорія та критика образотв. мистец. 70-х років XX ст. : зб. ст. К.: Академія, 2004. Укр.
41. Рудницька О. П. Українське мистецтво у полікультурному просторі : навч. посібник К.: ЕксОб, 2000. укр
42. Шмагало Р. Т. та ін. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України XX-XXI століть : навч. посіб. для студ. ВНЗ Тернопіль: Мандрівець, 2013. укр.
43. Щолокова О. П. та ін. Світова художня культура : Від первісного суспільства до початку середньовіччя : навч. посіб. для студ. ВПНЗ К.: Вища шк., 2004. укр

8.1 Інформаційні ресурси

1. https://pidruchnyk.com.ua/1711-5_mystetstvo_masol.html

2. Модельна навчальна програма
Календарне планування з образотворчого мистецтва
3. Уроки образотворчого мистецтва
4. <https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:UIED+Art-8th-grade+2020/about>
5. <http://teacher.at.ua/publ/46-1-0-1936>.
6. http://www.mon.gov.ua/education/average/new_pr/0506/hd.doc.
7. <http://www.ippo.org.ua/files>.
8. <http://www.znz.edu-ua.net/storage/439.doc>.
9. <http://refsmarket.com.ua/>